

Октомври 2014

RISC-KIT

RESILIENCE-INCREASING
STRATEGIES FOR COASTS - TOOLKIT
WWW.RISCKIT.EU

pearl

Preparing for Extreme And Rare
events in coastal regions

СТРАТЕГИИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ В КРАЙБРЕЖНИТЕ РЕГИОНИ НА ЕС

Щормовете, повишаването на морското ниво и наводненията са причинявали и ще продължат да причиняват значителни щети върху европейските брегове, както и да застрашават сигурността на хората и техния начин на живот. Понастоящем, една трета от населението в Европейския съюз (ЕС) живее в 50 километровата крайбрежна ивица и генерира около 30% от общия брутен вътрешен продукт (БВП) на ЕС. Икономическата стойност на Европейските брегове само в рамките на 500 метровата зона се оценява на 500 - 1000 млрд €. С увеличаване на населението и икономическия растеж, както и нарастващата поради климатичните промени вероятност от опасни хидро-метеорологични явления, се очаква рисковете (вероятността да се случат такива явления, умножена по последиците от тях) да нараснат в близко бъдеще. Разходите при бездействие се оценяват на 6 млрд € до 2020 г., което е по-високо от ежегодните разходи за вземане на предпазни и адаптационни мерки. Възможно е дори да се постигнат икономически облаги в размер до 4.2 млрд €, ако такива мерки бъдат взети. Поради това е нужно да се преразгледат досегашните стратегии за намаляване на риска от бедствия (НРБ) и да се обмисли нов набор от мерки за превенция, смекчаване на риска, подготвеност и ранно предупреждение.

Този документ е съвместна разработка на проектите RISC-KIT (Стратегии за повишаване устойчивостта на бреговете – набор от инструменти) и PEARL (Подготовка за екстремни и редки събития в крайбрежните региони). Ключова информация за изготвянето му са резултатите от международно проучване на стратегиите за НРБ.

Опасността от екстремни щормове, дължаща се на промените в климата и постоянното развитие на крайбрежието, изисква преоценка на мерките за намаляване на риска. Затова стратегиите, касаещи подготвеността да бъдат посрещнати опасните явления и смекчени последствията от тях, ще трябва да предвидят повече превантивни и намаляващи риска мерки.

Мерките за намаляване на риска от бедствия могат да се разделят на три групи: мерки за превенция, смекчаване и подготвеност. Първата категория касае мерки за предотвратяване на опасността от неблагоприятни последствия чрез изграждане на диги или използване на естествена защита, например дюни. Тези мерки се прилагат в силно развити крайбрежни региони. От друга страна, смекчаващите мерки предполагат намаляване на влиянието на опасните явления и често се прилагат в по-малко урбанизирани региони. Те включват структурни (например, дюни, блата/влажни територии, увеличаване на площта на плажа чрез насипване на пясък и др.) и неструктурни мерки (например, ограничаване на строителството или изграждане на устойчиви на наводнения постройки). Подготвителните мерки, като система за ранно предупреждение (СРП) и планове за евакуация, се използват в комбинация с превантивните и смекчаващите мерки в случаите, когато нивото на защитеност не е достатъчно, за да се справи общността с последствията от щормовете, или като самостоятелни мерки в слабо развити крайбрежни региони.

Тъй като нивото на инвестиции в крайбрежните региони играе важна роля при избора и ефективността на посочените мерки, развитието на крайбрежията налага адаптация на стратегиите за НРБ. Тя се изразява във включването на нови превантивни мерки, тъй като понастоящем стратегиите се състоят предимно от подготвителни и смекчаващи мерки.

Както техническите решения, така и тези, основаващи се на екосистемния подход, са приложими при изграждането на дългосрочни стратегии за намаляване на риска от бедствия. Екосистемният подход може да допринесе за вземането на взаимноизгодни решения и прилагането на успешни практики, въпреки че понастоящем тяхното въвеждане е ограничено поради липсата на връзка между управлението на риска, адаптацията към климатичните промени и дейностите за опазване на околната среда.

Екосистемният подход по същността си е система от мерки за смекчаване на риска, които могат да бъдат комбинирани с предпазни брегозащитни съоръжения. Докато изграждането на такива съоръжения става за сметка на добрия екологичен статус (например, замърсяване, загуба на крайбрежни територии), то интегрирането на методи за естествена защита в превантивните стратегии може да повиши защитеността от наводнения, като в същото време насърчава екологичните ценности и намалява техногенното натоварване на брега. По този начин екосистемният подход подпомага вземането на изгодни за всички заинтересовани страни решения, за да се постигне както намаляване на щетите от бедствията, така и опазване на природата, адаптирайки се при това към промените в климата. Въпреки това, прилагането на такива решения в съществуващите стратегии за НРБ е ограничено, защото управлението на екосистемите често не се взема под внимание, а екосистемният подход се подценява за сметка на конвенционални, натоварващи крайбрежната среда решения. Не на последно място, липсва взаимодействие между науката и политиката при планирането и внедряването на такива възможности.

Съобразяването с местните ценности и адаптирането на националните стратегии за намаляване на риска от бедствия към местните исторически и социо-културни характеристики и приоритети посредством комуникация на всички нива и включване на заинтересованите страни може да доведе до по-добра адаптация и по-ефективно изпълнението на предложените мерки.

Установено е, че социо-културните и историческите възприятия играят основна роля при планирането и изпълнението на стратегиите за НРБ, особено на регионално ниво. Ефективното отчитане на социо-културните и исторически фактори, както и местното възприятие за риск, се очаква да доведе до значително подобряване на стратегиите за НРБ. Това може да се постигне чрез комуникация, основаваща се на зачитането на местните и личностни ценности и приоритети, както и чрез приобщаване на всички заинтересовани страни, при вземането на информирани решения и постигането на резултати, приемливи за широки обществени групи. Освен това, включването на всички заинтересовани страни и крайни потребители във вземането на решения дава възможност да се повлияе на възприемането на риска (субективната човешка оценка за характеристиките и размера на риска) от жителите на застрашените региони, водещо от своя страна до по-отговорно местно планиране и прилагане на мерките за НРБ.

Европейският съюз е в уникална позиция да подпомага и координира усилията на страните членки да развият стратегии за намаляване на риска от бедствия, както и да подкрепи сътрудничеството по генериране и споделяне на знания, общи стандарти и икономически ефективни инструменти.

Подкрепата и координацията на ЕС е съществена при предлагането на платформа и рамка за подобряване на стратегиите за НРБ в страните членки и регионалните власти. RISC-KIT и PEARL идентифицираха няколко области, които имат значителен потенциал и възможности за подобряване на управлението на риска в Европа.

- Въпреки че в рамките на ЕС съществува голямо разнообразие от исторически, социо-културни, социо-икономически и физически характеристики, е нужна платформа, която да подпомага страните членки при споделянето на знание и опит за технически и управленски проблеми. Това е особено актуално в случаите на трансгранични въздействия и междурегионални кооперативни действия.
- Синергиите между управлението на риска от бедствия, защитата на природата и адаптацията към климатичните промени трябва да бъдат използвани. Това е особено видно в потенциала, който има екосистемния подход при адаптацията към промените в климата и опазването на природата.
- Научните постижения позволяват на политиките и отговорните за управлението на риска от бедствия да вземат информирани и основаващи се знание решения. В частност, необходими са нови познания относно ролята на екосистемите при управлението на риска от бедствия, отчитането на социо-културните и историческите възприятия в стратегиите за НРБ, както и на трансграничните ефекти.
- Необходимо е да бъде разработен общ набор от инструменти за оценка и анализ на риска в подкрепа на страните членки, който да допринесе за създаването на споделена база от знания, необходима при вземане на информирани решения относно НРБ.
- Необходимо е разработването и въвеждането на единни европейски стандарти и протоколи за отчитане на загубите при бедствия с цел оценка и сравнение.
- Необходимо е да се постигне повишаване на подготвеността чрез увеличаване на капацитета за реакция, разширяване на мрежите за планиране и обучение, засилване на сътрудничеството между институциите и подобряване на системите за ранно предупреждение.

Допълнителна информация

Повече информация за проекта RISC-KIT е достъпна на: <http://www.risckit.eu/np4/home.html> или като се свържете с Ап ван Донгерен (Deltares) - координатор на проекта
Ел. поща: ap.vandongerren@deltares.nl

Повече информация за проекта PEARL е достъпна на: <http://www.pearl-fp7.eu/about-pearl/> или като се свържете със Зоран Войнович (UNESCO-IHE) - координатор на проекта
Ел. поща: z.vojinovic@unesco-ihe.org

За контакти в България

Николай Вълчев
Доцент в с-я „Динамика на бреговата зона“
Ел. поща: valchev@io-bas.bg

Институт по океанология
Българска Академия на науките
<http://www.io-bas.bg/>